

Poučni in zabavni del.

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Ozrimo se še enkrat nazaj v leta 1848. in 1849. Kaj se je vse takrat godilo na Ogerskem, o tem bi se dala pisati dolga, krvavo-žalna zgodovina. Ne le, da je do malega vsa madjarska vojna postala nezvesta svojemu cesarju in vojaški prisegi, prestopila v vrste puntarjev in v cesarski obleki in s cesarskim orožjem bojevala se zoper svoje poprejšne vojaške kamerade, so kolovodje vstaje, da bi pomnožili puntarske čete, odprli celo ječe, in dali vsemu izvržku človeštva prostost, da bi imeli med vstaši več krvoločnih bitij, ki naj bi izgleda dajali z raznovrstnim neusmiljenim pobijanjem njim nasproti stoječe avstrijske armade.

Ime glasovitega roparja in tolovaja Rosza Sandor-a je morebiti še kateremu izmed spoštovanih gg. bralcev „Novic“ znano. Tudi njemu so se bila odprla jetniška vrata, in vrsten je bil celo kot stražmojster v neko konjiško kardelo. Pa kaj bomo iskali dokazov v preteklosti; ali jih nam ne kaže sedajnost dan na dan več kot obilico? Poglejmo na pr. le na nedavno umrlega renegata Košuta, ki je bil leta 1848. zanetel in podkuril ogerski punt, in s tem priklical nad svoj rod in domovino neizrekljive in neštivilne nesreče, žalosti, tuge in škode, nepopisno gorjé. Milijone solza, potoke nedolžno prelite krvi, štirideset tisoč ubitih človeških žrtev nosil je na svoji kosmati vesti, in vendar ga je častil in se mu klanjal madjarski rod tako, kakor ne obožava nobeno pogansko ljudstvo svojih malikov. Košut, in le Košut! to je bil pri Madjarih začetek in konec njihovih oholih sanjarij.

Tako je na pr. leta 1891. neki znani grof podaril mestu Stolnemu Belemugradu sliko Košutovo. Mestni zbor je sklenil, da se sliko obesi v mestni hiši, in se slovesno odkrije. Za to glasoval je celo neki navzoči kralj. svetnik in vitez reda železne krone. (Le 2 člana sta temu ugovarjala in zoper sklep vložila pritožbo na vlado v Budimpešti.) L. 1892. poseglo se je o tej zadevi še dalje. Kakor je namreč pisal „Slov.“ št. 1. iz l. 1892., je organ ogerske „zmerne“ opozicije „Budapesti Hirlap“ priporočal, da bi vsi ogerski komitati, mesta in občine kupovali in v svojih občinskih dvoranah obešali slike Košutove. Iz tega je bilo jasno, da je bila „zmerna opozicija“ (?) že takrat nastopila prav isto politiko, kakor jo je tirala skrajna levica. Pa, kaj bi ne, saj je svetilo deželi pri vsem tem z sramotno-slabim izgledom glavno mesto Budimpešta, — gotovo v zahvalo za to, ker ga je presvitli vladar odlikoval s tem, da ga je povzdignil v drugo prestolno mesto. Kakova pa je bila ta zahvalnost Budapešte? Mestni zbor sklenil je bil s 120 proti 40

glasovim, da se Košutova devetdesetletnica v „drugem prestolnem mestu“ slovesno praznuje. Prisotni so ta sklep pozdravili s ploskanjem, občinstvo na galeriji pa je zapelo Košutovo himno! To pa ni bilo še zadosti. Mestni zbor je imenoval Košuta tudi povodom njegove 90letnice častnim občanom, in če se prav spominjamo, je staremu puntarju nalašna deputacija nesla dotično diplomo v Torin.

Enako so vganjali zastopi tudi mnogih drugih ogerskih mest. Kaj pa se je počenjalo vse letos, ko je ta priseženi sovražnik Habsburg-Lotrinške dinastije umrl v Torinu, in so mrtvega Košuta prepeljali v Budimpešto, je častitem bralcem „Novic“ in sploh časnikov še gotovo v živem spominu. Menimo, da ko bi bila Ogrom dana taka moč, kakor si je v svoji oholosti morebiti želijo, bi se bilo moralo ob vsej progi od Torina noter do Budapešte klanjati vse vlaku, ki je vozil mrtveca.

Ozrimo se še po drugih dokazih madjarske lojalnosti. Pokojni maršal grof Radecki je bil gotovo preslavni mož, pravi ponos Avstrije in njene vojne, katerega ime ni bilo poznato le v najprvih palačah, ampak v vsakej najmanjši in najbornejši koči obširnega našega cesarstva, in so ga spoštovali od dna srca vsi avstrijski narodi. In vendar smo brali v 92. listu „Slov.“ leta 1892. telegram: „Budimpešta 23. aprila. Poslanec Pazvandy je naznanil interpelacijo zaradi uradne udeležbe vlade in parlamenta pri odkritji Radeckega spominka!“ Tedaj tudi spoštovanje preslavnega vojskovodje od strani ogerske vlade in parlamenta je bilo madjarskim zagrizencem preveč! V 94. listu „Slov.“ smo vendar potem brali, da je bil ministerski predsednik tako takten, in je interpelantu odgovoril, da je Radeckega delovanje bilo vojaško, ne pa politično. Kot vojak je storil svojo dolžnost in zasluži priznanje. Lepo je ravnal tudi z Ogri, ki so bili vrsteni v njegove polke.

Črno-rumena zastava je bila od nekdanj ponos vsakega domoljubnega Avstrijana, — a zagrizenim Ogrom je ona trn v peti. Tako smo lanskega leta brali v „Slov.“, da si je bil kapitan nekega budimpeštanskega lokalnega parnika dunavske parobrodne družbe nakopal silno jezo vseh pravih Madjarov. Očitali so mu robsko lojalnost. In zakaj? Cesarski nadvojvoda Evgen je bil prišel na njegovo ladijo, on (kapitan) je zaradi tega razpel črno-rumeno zastavo, in to je bil oni strašanski greh, zaradi katerega so ga obirali ne le opozicijonci, ampak tudi taki, ki so imeli zvezo z vlado. Temu se pa ni čuditi, saj je leta 1892 celo minister deželne brambe zaukazal, da se napravijo ogerske narodne zastave, ki se bodo razobešale na honvedskih (brambovskih) vojašnicah ob slavnostnih prilikah. Poprej so se navadno razobešale črno-rumene zastave, ali Mažari so se nad tem močno spodtikali in tudi že v državnem zboru se večkrat čez to pritoževali.

Kakor črno-rumena zastava, tako tudi skupna vojska Madjarom kratkomalo in čisto nič ni po volji. Znani grof Apponyi velja sicer za voditelja zmerne opozicije, vendar se pa vedno zaganja v skupno vojsko in sploh v

vse, kar veže Ogersko z Avstrijo. Število onih na Ogerskem se baje vedno bolj množi, ki bi se radi v vseh zadevah ločili od Avstrije, izvzemši osebo vladarjevo. Ali je pa tudi zadnje tako resnično, kakor Ogri pravijo, vprašanje je. Ko bi imeli oni enkrat svojo lastno vojno, Bog ve, komu bi jo najpred nasproti postavili. Saj so že leta 1848. in 1849. pokazali, kaj znajo. (Dalje sledi.)

Novice.

— † **France Kosar.** Umrl je v noči od 10. na 11. junija v Iki, kamor se je šel zdraviti, preč. g. prelat France Kosar v 71. letu svoje dobe. Truplo njegovo so prepeljali v Maribor in je ondi včeraj slovesno pokopali. Kosar je bil vrl duhovnik in vnet rodoljub, ki je še s pokojnim Slomšekom oral ledino na slovenskem polju. Pokojnik bil je tudi slovstveno delujoč. N. v m. p.

— **Slovesno pokopali** so tu minolo soboto vpokojenega župnika in duh. svetovalca sekovske škofije, gosp. Ant. Missio, brata knezoškofa ljubljanskega. Pogreb je vodil prevzvišeni knezoškof sam.

— **V škofa posvečen** bode preč. g. A. Šterk, imenovani škof krški, dne 24. t. m. v cerkvi sv. Justa v Trstu.

— **Kresovi na čast sv. Cirilu in Metodu.** Koroški „Mir“ pozivlje koroške Slovence, da prižigajo kresove v večer 4. julija na čast sv. Cirilu in Metodu. Ne samo na Koroškem tudi pri nas in povsod drugod na Slovenskem naj se zažigajo isti večer kresovi.

— **Himen.** V soboto dne 9. junija 1894. se je poročil občno spoštovani in čislani gospod Slavoj Benigar, posestnik, trgovec in župan v Ilirski Bistrici z gospodično Marto Sartori, pastorko gospoda dr. Dušana Perišiča, okrožnega zdravnika ondu. Častitamo!

— **Dijaška in ljudska kuhinja.** Iz letošnjega poročila tega zavoda, posnemamo, da se je v preteklem društvenem letu od dne 1. maja 1893. do dne 30. aprila 1894. razdelilo 11.587 porcij po 10, 12.873 porcij po 6 in 92.988 porcij po 3 kr. in 85.579 kosov kruha. Poleg tega se je razdelilo mej 42 pridnih učencev 12.338 jedilnih porcij v vrednosti 1069 gld. 99 kr., popolnoma brezplačno. Dohodkov je bilo 6.872 gld. 84 kr., za 618 gld. 11 kr., več nego lani. Premoženja ima društvo 4.381 gld. 93 kr. Deželni zbor je društvu podaril 100 gld.; kranjska hranilnica 100 gld.; in mestni zbor 50 gld.; poleg tega je to društvo dobilo še nekaj večjih in manjših zneskov od zasebnikov. Število društvenikov se je lani pomnožilo za 21. Želeti je za to prepotrebno društvo v bodoče še večjega zanimanja, ker odbor vestno izvršuje svojo pretežavno nalogo.

— **Občni zbor** c. kr. kmetijske družbe kranjske vršil se je včeraj v mestni dvorani ob navzočnosti kakih 100 članov. Deželno vlado je zastopal deželne vlade tajnik pl. Laschan, deželni odbor pa dež. glavar Detela. Družbin predsednik ces. svetnik Ivan Murnik je vodil zborovanje. V svojem nagovoru pozdravi g. vladnega zastopnika, dež. glavarja in zborovalce. Predsednik omenja važnejših stvari o delovanju družbe in konča svoj govor s pozivom, naj zbor začne svoje zborovanje s klicem: „Bog živi, Bog ohrani našega premilostivega vladarja Frana Josipa I.“ Zbor zakliče naidušeno „Živio, Slava, Hoch“. Vladni zastopnik in dež. glavar se zahvalita, zatrjujoča simpatije, katere gojita vlada in deželni zastop za družbo in zatrjujeta, da bosta vselej podpirala družbo v njenem delovanju. Dež. glavar še posebe čestita družbi na nje lepem napredku. Tajnik Pirc poroča o delovanju glavnega odbora v letu 1893. Občni zbor sprejme na to naslednji predlog: Sl. občni zbor naj blagovoli to poročilo vzeti na znanje in naj izreče na tem

mestu tudi svojo najiskrenejšo zahvalo visokemu c. kr. kmetijskemu ministerstvu, visoki c. kr. deželni vladi, visokemu deželnemu zastopu in slavni kranjski hranilnici, ki so družbo v njenem delovanju vedno jako podpirali. Odbornik Lenarčič poroča o družbenem računu za l. 1893. in proračunu za 1895. leto. Oba potrdi občni zbor. Za odbornika izvolil se je dose-danji odbornik g. knezoškofijski tajnik J. Šiška. Tajnik Pirc poroča o predlogih odborovih in podružnic, o katerih bomo prihodnjič kaj več povedali. Konečno zbor sklene, da se da družbenemu tajniku g. Pircu z ozirom na njegovo dosedanje vspešno delovanje častni naslov „ravnatelj“. Predsednik na to zaključi zborovanje, pozivljaje družabnike, da bi se vedno držali gesla našega premilostivega vladarja Frana Josipa I. „z združenimi močmi“.

— **Slovensko planinsko društvo** priredi letos še sledeče izlete: Dne 17. junija t. l. izlet v Podnart in k slapu Nemiljščice; dne 23. in 24. junija izlet na Kum; dne 15. julija slovesna otvoritev prve slovenske planinske kočice na Črni prsti na Bohinjskem; meseca avgusta otvoritev druge slovenske planinske kočice v Savinjskih planinah.

— **Zaveza slovenskih pevskih društev.** V krogih „Glasbene Matice“ se goji misel, da bi se vsa slovenska pevska društva organično zvezala.

— **Gradba »Narodnega doma«** v Ljubljani kaj vrlo napreduje. Zidovje dviga se že precej iz nad tal. Koncem avgusta se upa, da bode poslopje pod streho. Tesarska dela je odbor v svoji zadnji seji oddal tudi tvrdki Knez & Supančič Krovsko in kleparska dela so se že tudi razpisala.

— **Občni zbor društva »Narodni dom«.** Ker se zadnji občni zbor ni dovršil, nadaljeval se bo isti jutri v soboto ob 8. uri zvečer v čitalničnih prostorih.

— **Občni zbor »Dramatičnega društva«** v Ljubljani bode v soboto dne 23. t. m. ob 8. uri zvečer v čitalniških prostorih.

— **Učiteljska konferenca** za šolski okraj kočevski bode dne 27. t. m. za učitelje slovenskih ljudskih šol v Ribnici.

Otvoritev furlanske železnice Tržič-Črvinjan in Vipavska železnica. V nedeljo dne 10. t. m. so slovesno otvorili furlansko železnico Tržič-Črvinjan. Pri otvoritvi navzoč je bil tudi trgovinski minister Wurmbrand. Tem povodom se je ministru toplo priporočala graditev vipavske železnice. Minister je naročil vsled tega priporočila sekcijškemu načelniku ekselenci baronu Witteku, da naj si ogleda nameravano progo po Vipavski dolini, kar je ta tudi v spremstvu nekaterih drugih gospodov storil. Čuje se, da se je na to železnico zadnji čas posebno jelo misliti iz strategičnih ozirov.

— **Orožne vaje deželnih brambovcev** na Kranjskem se bodo letos vršile od dne 25. avgusta do 8. septembra v ribniškem sodnem okraju. Teh vaj se bodo udeležili brambovski polki št. 3, 4 in 5.

— **Goldinarski bankovci** pridejo skoraj iz prometa. Državne blagajnice ne izplačujejo več ž njimi, temveč manjše zneske izplačujejo le s srebrnimi goldinarji in kronami.

— **Novi denar.** Namesto štirakov, ki so se že precej iz prometa potegnili, se bodo v kratkem izdali v večjem številu komadi po 10 vinarjev. Tudi komadov po vinarji se bode mnogo nakovalo in izdalo.

— **Konec šolskega leta** bode na gimnazijah in tistih zavodih, koder je sicer dne 15. julija, letos dne 14. julija, ker je 15. nedelja.

— **Utopljenca** potegnili so minoli torek pri Slapah nedaleč od Vevč iz Ljubljane. Po Ljubljani se je takoj raznesla govorica, da je utopljenec še novembra meseca 1893. l. izginoli fujakar Medičar, katerega še do danes niso dobili. Sodnijska komisija, ki je odišla na lice mesta, je konstatovala, da utopljenec ni Medičar. Najden mrtvec je moral že dlje časa v vodi ležati in je popolnoma neznan.